

Eurofound

Regulering van arbeidsmarktbemiddelaars en de rol van de sociale partners bij het voorkomen van arbeidskrachtenhandel

Samenvatting

Inleiding

Met dit verslag wordt beoogd bij te dragen aan de ontwikkeling van een gids van goede praktijken voor overheidsinstanties bij de monitoring en handhaving van regels en voorschriften voor arbeidsmarktbemiddelaars om mensenhandel met het oog op arbeidsuitbuiting te voorkomen. Het verslag brengt onderzoeksbevindingen op twee hoofdterreinen samen: hoe overheidsinstanties in de verschillende lidstaten arbeidsmarktbemiddelaars reguleren en in welke mate de activiteiten van de sociale partners bijdragen tot het voorkomen van mensenhandel met het oog op arbeidsuitbuiting. Het verslag is vooral gericht op mensenhandel met het oog op arbeidsuitbuiting en heeft geen betrekking op mensenhandel voor seksuele uitbuiting. Het verslag is gebaseerd op informatie van het netwerk van Europese correspondenten van Eurofound, dat alle 28 lidstaten van de EU en Noorwegen bestrijkt.

Beleidscontext

Sinds het einde van de jaren negentig staat het streven om mensenhandel te voorkomen hoog op de agenda van de EU. In 2002 werd het Protocol van Palermo inzake de preventie van mensenhandel goedgekeurd en hierop volgde de vaststelling van het Kaderbesluit van de Raad en van een EU-plan inzake bestrijding van mensenhandel in datzelfde jaar. In 2011 stelden het Europees Parlement en de Raad een richtlijn vast inzake de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers daarvan. De EU-strategie voor de uitroeiing van mensenhandel 2012-2016 (COM(2012) 286 definitief), die aansluit op de bestrijdingsrichtlijn, bevat een reeks gerichte acties die streven naar voorkoming, bescherming, vervolging en partnerschappen. In de strategie wordt ook aanwerving als aandachtsgebied in verband met mensenhandel aangeduid en wordt benadrukt dat het van belang is om vakbonden en werkgeversorganisaties bij het ontwikkelen van beleid ter bestrijding van mensenhandel te betrekken.

Hoofdconclusies

In het verslag worden wetgeving, regelgeving en de activiteiten van de sociale partners om de mogelijke betrokkenheid van arbeidsmarktbemiddelaars bij mensenhandel met het oog op arbeidsuitbuiting tegen te gaan, geanalyseerd. In het eerste deel van het verslag worden beleidscontext en definities besproken. Daarbij wordt overwogen op welke manieren arbeidsmarktbemiddelaars verbonden zouden kunnen raken met mensenhandel. Arbeidsmarktbemiddelaars zijn particuliere bureaus of overheidsinstanties of -instellingen die intermediairen tussen werkzoekenden en werkgevers en daarbij als arbeidsbureau of uitzendbureau opereren.

Uit het onderzoek blijkt dat het aantal arbeidsmarktbemiddelaars snel steeg aan het eind van de twintigste eeuw, toen vele EU-landen beperkingen ophieven en aanvingen met de regulering van uitzendarbeid.

Tot de toepasselijke Europese en internationale regelgeving behoren onder meer de richtlijn betreffende uitzendarbeid (2008/104/EG) en het Verdrag nr. 181 van de Internationale Arbeidsorganisatie, die arbeidsbureaus reguleren, evenals verschillende nationale maatregelen voor het reguleren en monitoren van arbeidsmarktbemiddelaars. De meest voorkomende vormen van regulering van arbeidsmarktbemiddelaars in de EU zijn licentie-, registratie- of certificeringssystemen.

Tijdens het onderzoek werden vier sectoren vastgesteld die in de meeste landen geassocieerd werden met problemen op het gebied van mensenhandel met het oog op arbeidsuitbuiting: landbouw, bouw, huishoudelijk werk en horeca. In sommige landen behoren ook de detailhandel (België en Zweden), schoonheids- en haarsalons (Finland), transport (Roemenië) en afval en recycling tot de problematische sectoren.

De sociale partners verstrekken informatie en ervaringen op het gebied van frauduleuze werving en arbeidsuitbuiting. Het delen van informatie, wederzijdse ondersteuning en doeltreffende samenwerking zijn van belang om mensenhandel met het oog op arbeidsuitbuiting te voorkomen en uit te roeien. Op internationaal niveau sloten de sociale partners voor de uitzendsector (Uni Global en CIETT) in 2008 een memorandum van overeenstemming over uitzendarbeid waarin beide zijden hun steun verleenden aan een regelgevingskader om uitzendarbeid die ten koste gaat van rechten en omstandigheden van andere werknemers te verbieden. Het onderzoek wijst uit dat de nationale sociale partners steeds meer hun verantwoordelijkheid op dit gebied erkennen en hun bezorgdheid uiten over frauduleuze werving en uitbuitende arbeidspraktijken. Desondanks lijkt mensenhandel met het oog op arbeidsuitbuiting nog steeds geen prioriteit te zijn op nationaal niveau.

De sociale partners in de lidstaten en Noorwegen hebben diverse praktijken ontwikkeld om mensenhandel met het oog op arbeidsuitbuiting door arbeidsmarktbemiddelaars te bestrijden. Deze praktijken vullen het overheidsbeleid aan en kunnen allerlei vormen aannemen, zoals: collectieve overeenkomsten, gezamenlijke initiatieven, dialoog met de overheid, campagnes, systemen voor klachtenafhandeling, transnationale samenwerking, het opstellen van gedragscodes, het verstrekken van informatie en onderwijsmateriaal, meer inspecties en het gebruik van media.

Het verslag wijst uit dat de betrokkenheid van de sociale partners op dit gebied vaak een uitdaging vormt. Omdat werkgeversorganisaties niet alle arbeidsmarktbemiddelaars dekken, kan de handhaving problematisch zijn, vooral wanneer het gaat om kleine of middelgrote intermediairen. Vakbonden zijn niet altijd in staat alle werknemers te bereiken. Dit geldt vooral voor werknemers in 'verborgen' of geïsoleerde arbeid.

Beleidsadviezen

Voorbeelden van nieuwe goede praktijken worden in het verslag belicht. Enkele activiteiten van de nationale overheid zijn onder meer grensoverschrijdende samenwerking, arbeidsinspecties, invoering van wet- en regelgeving, ondersteunende samenwerking tussen verschillende instanties, zorgen voor begeleiding via bewustmaking, opleidingen en ethische codes, steunverlening aan slachtoffers en samenwerking met de sociale partners. Vele voorbeelden van nieuwe goede praktijken van overheden en van de sociale

partners richten zich op slachtoffers en proberen mensen meer bewust te maken van mensenhandel met het oog op arbeidsuitbuiting. Aangezien weinig praktijken werden vastgesteld die speciaal betrekking hadden op arbeidsmarktbemiddelaars, of werkgevers, wordt in het verslag benadrukt dat er door werkgeversorganisaties en vakbonden meer kan worden gedaan om de kwestie aanpakken. In landen met een functionerende sectorale sociale dialoog, zou het voor de sociale partners nuttig zijn een gezamenlijke strategie vast te stellen om oneerlijke concurrentie en de neerwaartse druk op lonen en arbeidsomstandigheden aan te pakken.

De volgende punten zouden in overweging kunnen worden genomen bij het opstellen van een gids van goede praktijken voor overheidsinstanties ten behoeve van een betere monitoring en handhaving van regels en voorschriften om mensenhandel met het oog op arbeidsuitbuiting door arbeidsmarktbemiddelaars te voorkomen:

- stel duidelijke nationale definities van arbeidsmarktbemiddelaars, mensenhandel en arbeidsuitbuiting vast, gebaseerd op relevante Europese richtlijnen en internationale instrumenten;
- gebruik beknopte definities om de verzameling van gegevens over het belang en de incidentie van arbeidsmarktbemiddelaars en mensenhandel met het oog op arbeidsuitbuiting te verbeteren;
- vergroot het aantal arbeidsmarktbemiddelaars dat is geregistreerd of over een licentie en/of certificaat beschikt;
- verbeter het registratie-, licentie- en/of certificeringssysteem, om bij te dragen tot een uitgebreide handhaving en bestraffing van arbeidsmarktbemiddelaars die mogelijk betrokken zijn aan de poort voor mensenhandel;
- vergroot de regionale en grensoverschrijdende samenwerking tussen overheidsinstanties en de sociale partners;
- steun coherente en doeltreffende bipartiete en tripartiete gezamenlijke activiteiten gericht op arbeidsmarktbemiddelaars en wervingspraktijken en mensenhandel met het oog op arbeidsuitbuiting;
- bied de sociale partners ondersteuning bij het vergroten van hun collectieve vertegenwoordiging, met name onder kleine en middelgrote arbeidsmarktbemiddelaars.

Aanvullende informatie

Het verslag *Regulation of labour market intermediaries and the role of social partners in preventing trafficking of labour* (De regulering van arbeidsmarktbemiddelaars en de rol van de sociale partners in het voorkomen van arbeidskrachtenhandel) is te vinden op de website <http://eurofound.europa.eu/nl/publications>.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Andrea Fromm, onderzoeksmedewerkster, via afr@eurofound.europa.eu